

ע

בהיתר בת מאומצת

לכבוד וכו'

הרב הראשי וראב"ד

תל-אביב.

ה' ב' ס' ט' פ' נרשמה אצלנו לנישואין. הזוג כבר נישאו אזרחית ועתה באו להנשא כדמו"י.

בעת הרישום התברר שהכלה בת מאומצת אצל משפחת פ'. מצורף בזה (1) תיק הרשום. (2) פרטי האם הביולוגית, מצבה האישי, כתובתה וכו' כפי שמופיעים בתיק אישי בגנוז המדינה. (3) תיק נשואי האם הביולוגית. אנא החלטתו בנדון.

בכבוד רב,

לכבוד

הרב יהודה לנדאו שליט"א

מנהל מלקת הנישואין בעירנו

שלום רב,

הנני מאשר קבלת מכתב כב' מאתמול, אודות... אשר נמסרה לאימוץ וכו', ועתה באה להרשם לנישואין וכו' ואין שום פרטים אודות האב. כתובת אמה וכל פרטי זהותה ידועים, אלא שכב' בשיחה עמי הוסיף, שחושש מאד שאם תוזמן לחקירה בנדון זה יכול להגרם לה הלם חמור וכו'.

והנה כב' העירני על תשובתו שנדפסה בספר "דרך ישרה" סימן ז', שדן שם בדיון אימוץ שלא ניתן היה להציל מפיה מי אבי הילדה וכו'. ובין היתר סמך להתירה על תשובת הגנוב"י (אבן העזר סימן ז'). שכל שאין אנו דנים על האם רק על הולד וכו' יש לו דין כל דפריש

מרובא פריש וכו'. וכב' עצמו כבר ציין שם שיש כמה מן האחרונים החולקים עליו (והובאו בפ"ת שם סימן ד' ס"ק מ"א), ועיין עוד באוצר-הפוסקים שם.

תשובתו הנ"ל הופנתה להגריי"י פרנקל זצ"ל, להורות בנדון, והסכים עם כב' להתיר. אלא שאין נדון דידן דומה לא לנדונו של הגנוב"י ולא לנדון תשובת כב'. שכן בנדון הגנוב"י איירי שהאם מתה, ובנדון תשובת כב' מדובר "שהאם מחוסרת כל השכלה, ועד החודש החמישי להריונה לא ידעה על ההריון, ובהודע לה החביאה הריונה מהוריה ולא היה ניתן להציל מפיה מי אבי הילדה, וכן לא רשום בתיק מספר זיהוי או סימון אחר המזהה אותה באם נרצה לבוא עמה בדברים ולחוקרה על אבי הילדה". ופשוט שהרי זה כעין נידונו של הגנוב"י, דמה לי מתה ומה לי שנעלמו עקבותיה לגמרי. אבל בנדון דידן כל פרטי האם ידועים לנו לרבות מקום מגוריה ופרטי רישום זהותה.

אלא שבתשובת הגריי"פ זצ"ל שם, צוטטה תשובה שכתב הגרא"י אונטרמן זצ"ל מיום כ"ב אב תש"כ, בילד הבא מן הפנויה וכו' ומסיים וזו לשונו: "ולכן אחרי שהנוב"י מתיר היכא שדנין על הולד ולא על האם יש בזה היתר יסודי, כי רובן של הפנויות לא רוצות לענות כלל על השאלה מי האב, הן נעלמות מהאופק ואינן רוצות שום היתר מהרבנים וכל הדיון הוא רק על הולד, ולפי דעת הנוב"י יש להקל. אף שהש"ש (שב שמעתתא) והבית-מאיר חולקים עליו ועיין בקונטריסי שהזכרתי לעיל". (נדפס בסוף מהדורה השנייה של חלק ראשון של אוצר-הפוסקים).

פרטי התשובה הנ"ל של הגרא"י אונטרמן זצ"ל אינם ידועים לי, ועכ"פ הנימוק ש"רובן של הפנויות אינן רוצות לענות על השאלה מי האב" אינו מספיק לענ"ד להקל באופן כללי (ואולי היה מספיק לנדונו של הרב), שאדרבא אם מסבירים להן שבזה שיענו לבית-הדין ויגידו מי האב, ישללו צער ועגמת-נפש מפרי בטן. וכבר היו כמה מקרים

בבית-דיננו שהשפענו על האם בטוב טעם ודעת והסכימה לגלות לנו מי האב ונרשם בתיק לתועלת הולד כאשר יגיע זמנו להנשא, והיה מקרה שאשה נשבעה לא לגלות והתרנו לה כדי שתסכים לגלות. אלא שראיתי מ"ש הגרא"י אונטרמן זצ"ל בקונטרס שבסוף אוצר-הפוסקים חלק ראשון והאריך שם ביותר בעיקר דין זה של הגנוב"י, ובין היתר עורר סברא שכאשר האם נשואה ג"כ יש להתיר הולד כמו במתה האם ופלפל שם באורך עיין שם, ונפקא מינה לנדון דידן שהאם נשואה היא. ובסוף קונטרסו סיים בלשון זו: ולפי זה מתקבלים מאד דברי הש"ש (שב שמעתתא) שם כי מה שמצריכין לבדוק את האם הוא דוקא בדאיכא מיעוט פסולים שם, אבל כשאינן אפילו מיעוט פסולים אין צריך בדיקה והולד כשר. והאידנא פסולי קהל לא שכיחי וכו' ויש מקומות שאין ממזר ודאי כלל, ובמקום כזה בודאי דאין חוששין לשתוקי כשאי אפשר לבדוק את האם עכ"ל. מהנ"ל ניתן ללמוד היתר כללי בכל מקום "שאי אפשר לבדוק את האם". והנה הגדרה זאת עמומה וסתומה, ומה יקרא "אי אפשר", ושם אין הרב עוסק במעשה שבא לפניו אלא במשא ומתן של תורה, ואעפ"כ סניף להקל יש בדברים הנ"ל.

ועכ"ז קשה בעיני הדבר להתיר היכא שהאם בפנינו ללא בדיקה, ויש מקום להאריך בכמה פרטי הלכות שנתעוררתי בהם עקב עיוני, אך בגלל נחיצות הענין מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך, ונסיים בדברי השב-שבעתתא, שאעפ"י שכתב על דברי הגנוב"י שהם נגד דברי רוב הפוסקים, סיים באמרו: מכל מקום בנדון הנ"ב שאם יפסלו הולד יצאו כמה מכשולים נראה דבשעת הדחק יש לסמוך וכו', וא"כ נדון דנודע-ביהודה אין לך צורך שעה יותר מזה ומותר לכו"ע עכ"ל. הנה הסכים בעיקר דינו של הגנוב"י, כותיה ולא מטעמיה ועיין שם בדבריו, משום "שעת הדחק וצורך שעה".

וגם בנדון דידן נראה שהוא צורך שעה גדול כפי שכב' הסביר לי שרוב האמהות המוסרות את ילדיהן לאמוץ אינן יודעות למי נמסר

ומתנתקות ממנו לגמרי, ואם עתה יקראוה לחקירה יכול הדבר לגרום להם הלאם נפשי קשה וכו'. וחשש זה נראה לי מוצדק שאחרי שפצע הפרידה מפרי-בטנה הספיק להגליד במשך כל השנים שעברו, נבוא עתה להודיעה על נישואי בתה ונחקור אותה על אביה אין לך צער ועגמת-נפש גדול מזה ויכול לגרום לה סיכון נפשי ובריאותי.

אלא שמוצא הנני כאן מקום להעיר שהיה מן הצורך שבכל דיון על אמוץ בבית-המשפט, יהיה נוכח רב, או שהשופט יתיעץ עם רב, כדי לחקור את האשה על האב, ולמנוע בבוא עת-דודים של הולד המאומץ עגמת-נפש מכל הנוגעים בדבר, ושלא נצטרך בכל פעם להסתמך על היתרים דחוקים בהלכה.

עכ"פ בנדון דידן דעתי נוטה להתיר את הנ"ל לבוא בקהל מכל הטעמים הנ"ל, ובלבד שיצטרפו עמי עוד שנים מדייני עירנו.

בברכה ורגשי כבוד רב,

חיים דוד הלוי

עא

בת מאומצת בעיר שרובה נכרים

הנני מאשר קבלת מכתבו מיום י"ב אלול תשמ"ו אשר הגיעני בימי ערב ראש-השנה, ומודה הנני לכב' על ברכותיו ואיחוליו ודברי הערכתו החמים וכו', וברך אשיב לכב' וביתו לגמר חתימה טובה ותז"ל רנ"ו. והנני ממהר להשיבו על שאלתו כבקשתו.

עיקר שאלתו היא, "בענין ילדה מאומצת שהעורך-דין שסדר את הדבר אמר להורים המאמצים שהילדה היא בת אשה יהודיה ואיש יהודי שהיו בנישואין, אך לא יודעים אם היה חופה וקידושין. והאיש עזב האשה כשהרתה, והיא לא רצתה לגדל הילדה. ההורים המאמצים אמרו לעורך-דין שהם דוקא רצו ילד או ילדה מן אם יהודיה. עכשיו אחרי ח"י שנים הילדה רוצה להנשא לבחור יהודי,